

Hoogsensitiviteit en Hoogbegaafdheid

18-04-2015 IQconnect-weekend, Beers

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

www.riannevden.nl

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Introductie

- Rianne van de Ven (1971)
- Coach voor hoogbegaafde volwassenen sinds 2007
- Bewust HB op 33-jarige leeftijd
- Voorzitter stichting Instituut Hoogbegaafdheid Volwassenen (IHBV)
- HSP voor Professionals 2014-2015

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Aanleiding

- Opleiding HSP voor Professionals VU Brussel
- HSP – wetenschappelijk onderbouwd
- Verjaardagscadeautje ☺

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Definitie HSP

- Elaine Aron, 1997, Sensory Processing Sensitivity
“an individual difference characteristic in which those are high
 - are particularly sensitive to subtle stimuli
 - are easily overstimulated
 - are prone to ‘pause to check’ in a novel situation
 - prefer to reflect and revise their cognitive maps after an experience”
- Later toegevoegd : verschil in diepte van informatieverwerking, gepaard met sterke emotionele reactiviteit

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

- Nu zeggen we:
 - D: Diepte van verwerking
 - O: Overprikkeling
 - E: Emotionaliteit
 - S: Subtiliteiten
- Aangeboren eigenschap die voorkomt bij 15 – 20% van de mensheid

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

- Categorieel gegeven
- Genetische basis
- Aanwezig vanaf geboorte
- Gelokaliseerd in centraal zenuwstelsel
- Negatieve uitkomsten vooral in de context van negatieve omgevingsinvloeden (bijv. slechte ouderlijke zorg)

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

HSP scale

- Vragenlijst met 27 vragen
- 7-puntsschaal
- Te vinden op www.hsperson.com

- Wanneer is iemand wel/niet HSP? Geen normgegevens!

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Voor Aron

- Eysenck: introversie-extraversie
- Kagan: temperamentskenmerk 'behavioural inhibition' (gedragmatige inhibitie)
- Gray: BIS/BAS -> BIS, angst/strafstimuli
- Rothbart – temperamentstheorie; sensitiviteitsdimensie
- Big Five – Openheid, Neuroticisme, Extraversie, Gewetensvolheid

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Smolewska et al (2006)

- A psychometric evaluation of the highly sensitive person scale: The components of sensory-processing sensitivity and their relation to the BIS/BAS and "Big five". *Personality and Individual Differences*, 40, 1269-1279.
- 3-factoren:
 - esthetische gevoeligheid (Aesthetic Sensitivity) 7
 - lage sensorische drempelwaarde (Low Sensory Threshold) 6
 - snelheid van prikkeling (Ease of Excitation) 12

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Stress, overprikkeling en je lijf

- HSP: langere hersteltijd nodig na (dezelfde) stress-prikkel
- Langdurig overprikkeld?
- Kip zonder kop
- Tip: ijs -> reptielenbrein
- Emotionele brein = machtsgeil
- Ademhaling – hartcoherentie – DHEA aanmaak

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Diepere verwerking

- Twee-laags verwerking
- Uit fmri-onderzoeken blijkt:
 - Meer gebieden actief
 - Andere gebieden actief
- Het emotionele brein is bij HSP sneller actief
- Meer recuperatietijd nodig

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Tips voor hoogbegaafde HSP's

- Verhoog je kennis
- Weet hoe het bij jou zit
- Stel een EHBO-kit samen
- Voorkom overprikkeling; neem bewuste keuzes
- Plan hersteltijd in
- Praat erover
- Zoek deskundige begeleiding

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

HSP en Communicatie

- Beschrijf het proces
 - Aankondigen
 - Bevestigen
 - Samenvatten
- (primen, bevestigen, verwerken)

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

HSP en HB

- Wat weten we hier nou over?
- Linda Silverman: het is hetzelfde
- Elaine Aron: nee hoor, ik ken HSP die niet HB zijn en andersom
- In de praktijk zien we onder hoogbegaafden veel (problemen met) hoogsensitiviteit
- Reden tot nader onderzoek

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Kazimierz Dabrowski

- 1902-1980
- Poolse psycholoog en psychiater
- Theorie van positieve desintegratie
- Persoonlijkheidsontwikkeling

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Dabrowski's Overexcitabilities

Psychomotorische	Gedreven, veel bewegen, veel praten, druk, opgewonden
Sensuele	Verfijnd en intens beleven van geluid, geur, smaak, beelden, huidcontact
Verbeeldende	Groot voorstellingsvermogen
Emotionele	Intense emotie, meevoelend
Intellectuele	Leerhonger, drang tot begrijpen, zoeken naar waarheid en wijsheid, denken over denken

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Onderzoek Winkler (mei 2014)

- *Giftedness and overexcitability: investigating the evidence* – Promotieonderzoek Daniel Winkler
- In de afgelopen 30 jaar zijn er 17 onderzoeken naar overexcitabilites en hoogbegaafdheid geweest
- Meta-analyse

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Bevindingen Winkler

Intellectuele OE	(TOE)	sterk bewijs
Verbeeldende OE	(MOE)	onduidelijk
Emotionele OE	(EOE)	onduidelijk
Psychomotorische OE	(POE)	weinig tot geen bewijs
Sensuele OE	(SOE)	weinig tot geen bewijs

"... some studies clearly showed that gifted samples significantly outscored non-gifted samples on MOE and EOE measures. However, many of these studies had a variety of limitations. Some might consider these limitations minor, yet several studies have failed to find any significant difference. Still, some researchers could claim that very rarely have nongifted individuals significantly outscored gifted individuals on EOE or MOE. The evidence seems capable of supporting either the skeptic or proponent position."

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Definities Hoogbegaafdheid

- Domein-algemene modellen (Galton, Spearman, Terman)
- Domein-specifieke modellen (Thurstone, Horn&Cattell, Gardner)
- System-modellen (Renzulli, Sternberg)
- Developmental Models (Mönks, Gagné, Heller)
- 'Zijns'-modellen (Kooijman-van Thiel, Kieboom)

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Domein-algemene modellen

- Galton (1822-1911)
 - Hereditary Genius: "human mental abilities and personality traits, no less than the plant and animal traits described by Darwin, are essentially inherited"
- Spearman (1863-1945)
 - General intelligence objectively determined and measured
- Terman (1877-1956)
 - Stanford Revision of the Binet-Simon Scale → Stanford-Binet

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Domein-specifieke modellen

- Thurstone (1887-1955)
 - 7 mentale vaardigheden; verbaal inzicht, woordenrijkdom, rekenkundig inzicht, visueel-ruimtelijk inzicht, associatief geheugen, waarnemingsnelheid en logisch redeneren
- Horn&Cattell (1966)
 - Fluid en crystallized intelligence
- Gardner (1943-)
 - Meervoudige intelligentie; Verbale, Logisch-mathematische, Ruimtelijke, Muzikale, Lichamelijke, Interpersoonlijke, Intrapersoonlijke, Naturalistische

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

System-modellen

- Renzulli (1936-)
 - Drie-ringen-model: above average ability, task commitment, creativity
- Sternberg
 - WICS-model: wisdom, intelligence, creativity synthesized
 - Analytische, creatieve en praktische intelligentie

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Developmental Models

- Mönks
 - Multifactor model of giftedness
- Gagné
 - DMGT
- Heller
 - Munich Model of Giftedness and Talent

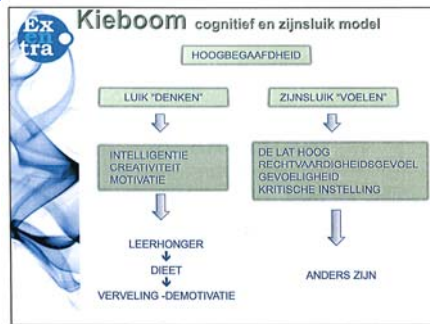
Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

'ZIJNS'-modellen

- België: Cognitief en zijnsluit model, Tessa Kieboom
- Nederland: Delphi-model Hoogbegaafdheid, 20 experts o.l.v. Maud Kooijman-Van Thiel

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Cognitief en zijnsluik model

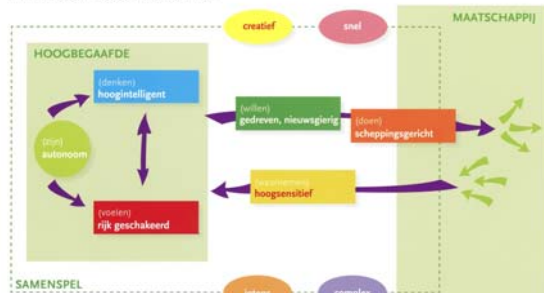

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

DELPHI-MODEL HOOGBEGAAFDHEID ©

Uit: M.B.G.M. Kooijman - van Thiel (red). Hoogbegaafd. Dat zie je al! Over zelfbeeld en imago van hoogbegaafden. OVA Productions, 2008

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Conclusie

- Aan de definitie van hoogbegaafdheid wordt nog steeds gewerkt
- Overeenstemming is: het is meer dan alleen (cognitieve) intelligentie
- Verschillende visies, invalshoeken, theorieën over welke aspecten nog meer.

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Jouw mening: HB in relatie tot HSP?

1. Het zijn 2 verschillende zaken en dus zijn er HB'ers die wel en niet HSP zijn en zijn er HSP'ers die wel of niet HB zijn
2. HSP = HB
3. Iedere HB is HSP, maar niet andersom
4. Anders....

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Mijn beeld

- Het is een kwestie van definitie
 - Smalle definitie van HB? Dan optie 1.
 - 'Zijns'-definitie van HB? Dan optie 3.

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Verschillen HB-HSP

- Ook definitie afhankelijk
- HSP gaat cognitief wel diep, maar niet snel; eerder traag, afwachtend
- HB is sneller
- HB kan grotere complexiteit aan (analytisch vermogen)

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting

Afronding

**VRAGEN, OPMERKINGEN,
AANVULLINGEN?**

Rianne van de Ven
Coaching & Consulting